

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 10 (141) жовтень 2016

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал внесено в оновлений перелік фахових видань з педагогічних наук рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ №1328 від 21.12.2015 р.)

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України:
Серія КВ №12270–1154 ПР від 05.02.2007 р.

ISSN 2308-4634 Журнал 5 червня 2013 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre, м. Париж).

3 червня 2013 року журнал співпрацює з Академією Полонійною у Ченстохові, Польща.

Шеф-редактор

Надія СКОТНА, *д.філос.н., професор*

Головний редактор

Наталія ПРИМАЧЕНКО, *к.пед.н., член Національної спілки журналістів України*

Редакційна колегія:

Надія СКОТНА, *д.філос.н., професор*

Фабіан АНДРУШКЕВИЧ, *д.пед.н. (Польща)*

Микола ДУБИНА, *д.філол.н., професор, академік АН ВО України*

Микола ЄВТУХ, *д.пед.н., професор, академік НАПН України*

Ірина ЗВАРИЧ, *д.пед.н., старший науковий співробітник*

Володимир КЕМІНЬ, *д.пед.н., професор*

Микола КОРЕЦЬ, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України,
член Національної спілки журналістів України*

Анджей КРИНЬСЬКІ, *к. прелат, проф. др. (Польща), академік АН ВО України*

Іван МИХАСЮК, *д.е.н., професор, академік*

Леонід ОРШАНСЬКИЙ, *д.пед.н., професор*

Олег ПАДАЛКА, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

Микола ПАНТЮК, *д.пед.н., професор*

Інна РОМАЩЕНКО, *к.пед.н.*

Мирослав САВЧИН, *д.психол.н., професор*

Олег ТОПУЗОВ, *д.пед.н., професор, член Національної спілки журналістів України*

Марія ЧЕПЛЬ, *д.пед.н., професор*

Олександр ШПАК, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

член Національної спілки журналістів України

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел., (068) 502-45-49; 8 (03244) 76-111; e-mail: vachevsky@meta.ua; веб-сайт: <http://mr.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол №16 від 07.11.2016 р.)

Посилання на публікації "Молодь і ринок" обов'язкові

Редакція приймає замовлення на випуск тематичного номера або окремого розділу за кошти замовника.

Редакція приймає замовлення на розміщення реклами.

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Підписано до друку 14.11.2016 р. Ум. друк. арк. 17,64.

Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 100 прим. Формат 60 x 84 1/8. Гарнітура Times New Roman.

Віддруковано у поліграфічній фірмі "ШВИДКОДРУК"

82100, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Данила Галицького, 1

тел.: (0324) 41-08-90

© Молодь і ринок, 2016

Молодь і ринок

№10 (141) жовтень 2016

ЗМІСТ

Марк Вайнтрауб

Теоретико-методичні основи розвитку інженерно-педагогічної творчості у майбутніх фахівців з охорони праці...6

Олександр Шпак, Світлана Булаченко, Наталія Примаченко

Дидактичні вектори фінансового виховання учнів.....10

Ольга Кобрій, Андрій Заяць

Шляхи демократизації педагогічного процесу у ВНЗ України.....16

Оксана Васюк, Ірина Ориненко

Методи активізації навчання при вивченні дисципліни “Технології соціально-педагогічної діяльності”....20

Юрій Стецик

Дидактичні підходи до методики формування правових понять
в учнів загальноосвітніх навчальних закладів України.....24

Олександр Мельник, Лариса Суло

Методика оцінки радіаційної обстановки при виникненні надзвичайних ситуацій
на об'єктах атомних електростанцій.....30

Марина Хроленко

Структурно-функціональна характеристика екологічної свідомості студентів
вищих педагогічних навчальних закладів.....36

Владислав Круглик

Аналіз змісту і структури підготовки інженерів-програмістів
у провідних вищих навчальних закладах Європи.....40

Олеся Мегем, Людмила Кузьменко

Еволюція змісту шкільного курсу біології
в загальноосвітніх навчальних закладах України (1940 – 1948 рр.).....44

Алла Загородня

Характеристика мережі вищих економічних навчальних закладів України.....50

Галина Розлуцька, Наталія Стрічко

Виховання готовності студентів до захисту своєї вітчизни в умовах Закарпаття (1919 – 1939 рр.).....56

Ганна Іваночко, Іванна Шемелинець

Духовність, віра, самозречення Тараса Шевченка – основи відродження української нації.....60

Володимир Піддячий

Методика саморозвитку англійської мовної компетентності майбутнього педагога в контексті європейських орієнтирів...65

Вікторія Лучкевич

Внесок бюро з навчання французької мови й культури за кордоном
у розвиток зовнішнього мовно-освітнього простору Франції.....70

Валентина Яковлева

Розвиток пізнавальної самостійності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки.....74

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Тамара Бабенко Академічне письмо: залежність назви навчального курсу від цілей та мети навчання.....	79
Юлія Колісник-Гуменюк Досвід навчання викладачів професійно-художнього профілю у США.....	84
Тетяна Горпініч Розвиток системи вищої освіти США на тлі соціально-економічного поступу країни (друга половина XX ст.)...	89
Степан Салій, Володимир Салій Музично-естетичне виховання школярів загальноосвітньої школи на уроках музичного мистецтва...	94
Інна Ромащенко Імплементация Закону України “Про вищу освіту” як ключова умова забезпечення якості освіти та ефективної науково-дослідницької діяльності у системі вищої освіти...	98
Олена Кашинська Форми та методи організації самостійної роботи студентів спеціальності “Готельно-ресторанна справа” при викладанні фахових дисциплін.....	104
Світлана Волошин Психолого-педагогічна робота зі старшокласниками – внутрішніми переселенцями у загальноосвітніх навчальних закладах як предмет наукових досліджень.....	109
Ірина Бабій Мовленнєвий етикет як компонент професійної мовленнєвої підготовки учнів ПТНЗ сфери обслуговування....	113
Людмила Никитюк Філософсько-педагогічні погляди вітчизняних вчених щодо екологічного виховання молоді.....	118
Зоряна Крупник Підготовка майбутніх соціальних педагогів з формування відповідального ставлення до здоров’я у вихованців центрів соціально-психологічної реабілітації з використанням інноваційних виховних технологій.....	122
Анна Федорович Творчість вихователя як чинник ефективності навчально-виховного процесу в дошкільно-навчальному закладі....	127
Віра Базильчук, Юрій Дутчак Еволюційний шлях класифікації рухливих ігор.....	131
Наталія Герговська Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу.....	134
Олена Андрющенко Наукові погляди щодо визначення сутності поняття “професійна педагогічна рефлексія”.....	141
Галина Золотарьова Розвиток технологічного підходу в педагогічній освіті Німеччини.....	146
Лі Цзіці Ретроспективний аналіз проблеми лідерства у зарубіжних наукових дослідженнях.....	151
Цзя Яочен Змістовий аспект креативної особистості в уявленні зарубіжних і вітчизняних дослідників.....	156
Катерина Баб’як Проблеми психоемоційної адаптації членів сім’ї до факту народження дитини з обмеженими психофізичними можливостями.....	160
Володимир Герасимчук Санітарно-гігієнічна освіта як наукова проблема: теоретико-термінологічний аналіз.....	163

Youth & market

MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

№10 (141) October 2016

Published since February 2002

УДК 051 The magazine included in the updated list of specialized pedagogical editions by decision of
Certifying of the Ministry of Education and Science of Ukraine (the order №1328 21.12.2015)

Founder and published: Drohobych State Pedagogical University by I. Franko
Ivan Franko, 24 Str., Drohobych, Lviv region, Ukraine 82100
The journal is registered in the Ministry of Justice of Ukraine
Published State registration license:
Series KB № 12270 – 1154 IIP since 05.02.2007

ISSN 2308-4634 (Since June 2013).

Since June 2013 Journal is cooperating with **Academy Poloniyna in Chenstokhov Poland**

Chief Editor:

Nadia SKOTNA, *Dr. Sc. (Philosophy), Prof.*

Head Editor:

Natalia PRYMACHENKO, *Ph. D. (Pedagogic), Member of National Union of Journalists*

Editorial Board:

Nadia SKOTNA, *Dr. Sc. (Philosophy), Prof.*
Fabian ANDRUSHKEVYCH, *Dr. Sc. (Pedagogic), (Poland)*
Mykola DUBYNA, *Dr. Sc. (Philology), Prof. Academic of Ukraine ASHE*
Mykola YEVTUKH, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian NAPS*
Iryna ZVARYCH, *Dr. Sc. (Pedagogic), Senior Research Officer*
Vladimir KEMIN, *Dr. Sc. (Psychology), Prof.*
Mykola KORETS, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukraine ASHE,
Member of Ukrainian NUJ*
Andrzej KRYNSKI, *Dr. Sc. Msgr. Prof. (Poland) Academic of Ukraine ASHE*
Ivan MYKHASYUK, *Dr. Sc. (Economics), Prof. Academic*
Leonid ORSHANSKYI, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof.*
Oleh PADALKA, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian ASHE*
Mykhola PANTYUK, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof.*
Inna ROMASHCHENKO, *Ph. D. (Pedagogic)*
Myroslav SAVCHYN, *Dr. Sc. (Psychology), Prof.*
Oleh TOPUZOV, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Member of Ukrainian NUJ*
Maria CHEPIL, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof.*
Oleksandr SHPAK, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian ASHE,
Member of Ukrainian NUJ*

Editorial office: Ukraine 82100, Lviv region, Drohobych, Ivan Franko, 24 str,
Tel. (068) 502-45-49, 8 (03244) 76-111; e-mail: vachevsky@meta.ua; website: <http://mr.dspu.edu.ua>

Recommended for publication by Academic Council of Drohobych State Pedagogical University
(protocol № 16, 07.11.2016)

Links to the publication of "Youth and market" obligatory

Edition takes orders to produce thematic issue or separate part at the expense of customer.
Edition takes orders to advertising.
Edition reserves the right to shrink and correct the matter. Articles signed by author express their own point of view.
Authors of publications are responsible for the accuracy of facts, quotations, private names, geographical names, statistics etc.

Signed to print 14.11.2016
Offset paper. Offset print. Edition of 100 copies. Size 60 x 84 1/8. Letter Times New Roman
Printed in the printing firm "Shwydkodruk" ("FastPrint")
Danylo Halatsky str., 1, Drohobych, Lviv Region 82100
tel.: (0324) 41-08-90.

YOUTH & MARKET, 2016

Youth & market

№10 (141) October 2016

CONTENTS

Mark Vaintraub

The theoretical and methodological foundations of development of engineering and education creativity of future professionals on health.....6

Olexander Shpak, Svytlana Bulavenko, Nataliya Priymachenko

The didactic vectors of financial education of students.....10

Olha Kobriy, Andriy Zayets

The ways of democratization of the educational process at the higher educational institutions of Ukraine.....16

Oksana Vasyuk, Iryna Orynenko

The methods of activation of teaching of the discipline “The technology of social and educational activities”.....20

Yuriy Stetsyk

The didactic approaches to the methodology of formation of legal concepts in students of general educational institutions of Ukraine.....24

Olexander Melnuk, Larysa Suslo

The method of radiation situation assessment in case of emergency installations at the nuclear power plants...30

Maryna Khrolenko

The structural and functional characteristics of ecological consciousness of students of higher pedagogical universities...36

Vladyslav Kruhlyk

The analysis of content and structure of preparation of software engineers at the leading universities of Europe...40

Olesya Mehem, Lyudmyla Kuzmenko

The evolution of the content of school course of biology at the comprehensive educational establishments in Ukraine (1940 – 1948).....44

Alla Zagorodnya

The characteristics of higher economic institutions of Ukraine.....50

Halyna Rozlutska, Nataliya Strichko

The upbringing of readiness of students to the protection of motherland in the conditions of Transcarpathia (1919 – 1939 years).....56

Anna Ivanochko, Ivanna Shemelynets

The spirituality, faith, self-denial of Taras Shevchenko as the foundations of revival of the Ukrainian nation...60

Volodymyr Pyddyachiy

The methods of self-development of future pedagogue in the context of European orientations.....65

Viktoriya Luchkevych

The contribution of bureau of teaching of French language and culture abroad in the development of France external language and educational space.....70

Valentyna Yakovleva

The development of informative independence of future bachelors of social pedagogy.....74

Tamara Babenko

Academic writing: dependence title of the training course on the goals and objectives of training.....79

Yuliya Kolisnyk-Humenyuk The experience of training of teachers of artistic profile in the USA.....	84
Tetyana Horpynych The development of higher education in the usa on the background of the social-economic progress (the second half of the 20th century).....	89
Stepan Saliy, Volodymyr Saliy The musical and aesthetic education of secondary school students at the music lessons.....	94
Inna Romashchenko The implementation of law of Ukraine “on higher education” as the main condition of education quality assurance and effective research activities in the higher education system.....	98
Olena Kashynska The forms and methods of students’ independent work of the specialty “Hotel and restaurant business” in teaching the professional disciplines.....	104
Svitlana Voloshyn The psychological and educational work with senior pupils – the internally displaced persons of secondary schools as the subject of scientific research.....	109
Iryna Babiy The speech etiquette as a component of professional speech training of students of vocational and technical educational establishments of the sphere of services.....	113
Lyudmyla Nykytyuk The philosophical and pedagogical views of native scientists concerning the ecological education of youth...	118
Zoryana Krupnyk The training of the future social pedagogues to the creation of attitude of responsibility to health among the students in the centres of socio-psychological rehabilitation with using the innovative educational technologies.....	122
Anna Fedorovych The creativity of teacher as a factor of efficiency of educational process at the pre-school establishment.....	127
Vira Bazylchuk, Yuriy Dutchak The evolutionary path of the classification of mobile games.....	131
Nataliya Herhovska The pedagogical culture of teacher of the higher education establishment.....	134
Olena Andryushchenko The scientific views concerning the definition of the essence of the concept “the professional pedagogical reflection”.....	141
Halyna Zolotarova The development of technologizing approach of the pedagogical education in Germany.....	146
Ly Tsytsy The retrospective analysis of the problem of leadership in the international scientific research.....	151
Tsya Yaochen The content aspect of the creative individual in the representation of the foreign and domestic researchers.....	156
Kateryna Babyak The psycho-emotional problems of adaptation of family members to the fact of child birth with the disabilities mental and physical abilities.....	160
Volodymyr Herasymchuk The sanitary and hygienic education as a scientific problem: the theoretical and terminological analysis.....	163

УДК 378.046 – 057.4:377(73)

Юлія Колісник-Гуменюк, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри освіти дорослих факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Львів

ДОСВІД НАВЧАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНО-ХУДОЖНЬОГО ПРОФІЛЮ У США

Сучасний стан української освітньої системи досить невтішний у зіставленні із законодавчим і матеріальним забезпеченням освіти у розвинених країнах, тому невід'ємною частиною існування освіти будь-якої держави є вивчення та творче використання зарубіжного досвіду. Якісному розвитку теорії художньої освіти сприятиме досвід естетичного виховання в найбільш розвинутих країнах. У різних країнах світу існують певні відмінності в підходах до системи і змісту мистецької підготовки в закладах різного рівня. Короткий огляд і узагальнення підходів до розроблення змісту мистецької освіти дадуть змогу виділити оригінальні риси національних систем і спільні світові тенденції.

Ключові слова: досвід, навчання, коледж, університет, курси, культура, творчість, креативність, педагогічно-художній профіль, США.

Літ. 14.

Юлія Колісник-Гуменюк, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры образования взрослых факультета переподготовки и повышения квалификации Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова, г. Львов

ОПЫТ ОБУЧЕНИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОФИЛЯ В США

Современное состояние украинской образовательной системы достаточно неутешительно в сравнении с законодательным и материальным обеспечением образования в развитых странах, поэтому неотъемлемой частью существования образования любого государства является изучение и творческое использование зарубежного опыта. Качественному развитию теории художественного образования будет способствовать опыт эстетического воспитания в наиболее развитых странах. В разных странах мира существуют определенные различия в подходах к системе и содержанию художественной подготовки в учреждениях различного уровня. Обзор и обобщение подходов к разработке содержания художественного образования позволят выделить оригинальные черты национальных систем и общие мировые тенденции.

Ключевые слова: опыт, обучение, колледж, университет, курсы, культура, творчество, креативность, педагогически-художественный профиль, США.

Yuliya Kolisnyk-Humenyuk, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the Adult Education Department Faculty of Retraining and Advanced Training National Mukhailo Dragomanov Pedagogical University, Lviv

THE EXPERIENCE OF TRAINING OF TEACHERS OF ARTISTIC PROFILE IN THE USA

The current state of Ukrainian educational system is disappointing in comparison with the legal and material provision of education in the developed countries, that is why, the studying and creatively implementation of the foreign experience are an integral part of existence of education of any state. The experience of the aesthetic education of the most developed countries will contribute to the qualitative development of the theory of art education. In different countries there are differences in the approach to the system and content of the art training facilities at various levels. The short overview and synthesis of approaches of development of the content of art education will make it possible to select the original features of national systems and general world trends.

Keywords: an experience, training, a college, a university, a course, culture, creative, creativity, an educational and artistic profile, the USA.

Постановка проблеми. Центральне місце в освіті XXI століття посідає людина, самоцінність якої неповторний духовний світ. Перевага надається молодому творчому поколінню та розвитку незалежної особистості, вільної, яскравої, самобутньої, здатної до вираження, самореалізації; духовного,

інтелектуального й морально-етичного самовдосконалення протягом життя. Завдання освіти у сучасному світі, полягає у перетворенні індивіда у справжнього суб'єкта суспільних, зокрема культурних відносин. Духовність особистості вбирає в себе інтелектуальні, моральні та естетичні цінності, серед яких

важливе місце посідає художнє мистецтво. Спілкування молоді з художнім мистецтвом, з різними видами художньої творчості збагачує її духовний досвід, сприяє формуванню морально-естетичних ідеалів, пробуджує інтерес до творчості у всіх її проявах.

Культурне всесвітнє середовище потребує постійного підживлення, оновлення, насичення новими ідеями. Сприяти розвитку даного процесу покликана педагогічно-мистецька освіта, яка складалася протягом десятиліть. Вона прагне стати осередком креативної діяльності особистості, освітньо-художнім середовищем, яке інтегрує широкий спектр культурних засад: від народних звичаїв – до загальнолюдських цінностей; від масових форм художньої культури – до високих зразків художньої творчості; від опанування художньої національної свідомості – до формування полікультурної “людини всесвіту” [3, 121]. Педагогічно-мистецька освіта стає однією з найактивніших сил у культуротворчих процесах суспільства. Вона володіє потужним пізнавальним та виховним потенціалом пов’язаним з естетичною природою, завдяки якій досягаються потаємні процеси духовного життя людини, її внутрішнього світу. Актуальним є постійне прагнення світової спільноти до розширення, перебудови й удосконалення педагогічно-мистецької освіти, удосконалення професійної майстерності; у потребі формувати ціннісні орієнтації молоді у сфері естетичної культури та мистецтва; збагачувати емоційно-естетичний досвід засобами художньо-естетичного навчання, виховувати особистісно-позитивне ставлення до духовних цінностей; спрямовувати освіту у площину цінностей особистісного розвитку молоді на основі виявлення творчих здібностей, формування різнобічних естетичних інтересів і потреб, становлення творчої індивідуальності кожного студента; сприяти опануванню студентами художньо-практичними знаннями та навичками; формувати у них комплекс художньо-педагогічних компетентностей, які притаманні викладачам професійно-художніх дисциплін; виховувати у молоді національну свідомість; упроваджувати в практику інноваційні та інформаційні технології та методики; створювати рівний доступ до якісної освіти усіх учасників навчально-виховного процесу.

Мета статті. Сучасні дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених Польщі, Англії, Франції, США та інших країн вказують на пріоритетність особистісно-зорієнтованого навчання. Головним чинником у цьому має бути творчий характер освіти, що ґрунтується на ідеях вільного виховання особистості студента. Це

пояснюється тим, що стрімкий розвиток науки й технологій за останні десятиріччя зумовлює необхідність вдосконалення змісту освіти, форм і методів навчання. Мета статті полягає в огляді проблеми підготовки студентів художнього профілю у США, набутті зарубіжного досвіду у підготовці майбутніх викладачів художнього профілю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Системі освіти зарубіжних країн присвячені дослідження: О. Алексєєвої, О. Бочарової, Б. Вульфсона, О. Джуринаського, К. Корсака, О. Кузнецової, О. Матвієнко, З. Малькової, Г. Поберезької, Л. Пуховської, О. Сухомлинської, Т. Харченко, та ін.

З метою модернізації системи підготовки сучасної освіти України вітчизняні та зарубіжні науковці значну увагу приділяли особливостям розвитку професійної та художньої освіти в США (Д. Брунер, Р. Беланов, Б. Вульфсон, В. Гарай, Д. Грехем, В. Дикань, Л. Джексон, М. Красовицький, В. Коуплен, Т. Кошманова, М. Лещенко, З. Малькова, М. Нагач, Е. Перотт, О. Пономарьова, К. Рибачук, Р. Роман, Л. Таланова, Д. Хербст, Б. Юсов, Н. Яковець та ін.).

Виклад основного матеріалу дослідження. Структура сучасних західних університетів являє собою великі навчально-виробничі комплекси, що об’єднують навчальні та науково-дослідні інститути, коледжі, факультети, кафедри, галузеві центри, проблемні лабораторії, конструкторські й технологічні бюро, школи-лабораторії, що дає їм можливість здійснювати гнучку організацію навчального процесу, необхідну для широкої взаємопов’язаної і взаємозумовленої міждисциплінарної підготовки сучасного педагога-професіонала. Як показують системні дослідження університетської педагогічної освіти, саме університет спроможний забезпечити умови для функціонування варіативної, багаторівневої системи освіти, головною перевагою якої є те, що вона не веде до одноманітного рівня теоретичного і практичного навчання, а спрямована на оперативне задоволення потреб системи освіти і особистісної спрямованості самих студентів [5]. Саме університети взяли на себе функцію оперативної підготовки викладачів “дефіцитних” предметів. Сьогодні на їх базі функціонує ряд цільових програм-проектів, які надають можливість одержання викладацького диплому фахівцям з вищою освітою, безпосередньо після закінчення вищого навчального закладу чи навіть через багато років. У Англії ці програми носять назву “ліцензованого” та “артикульованого” вчителя, у Франції – “кейпес” та “егрігейшн”, в Італії –

“консорсо”. Деякі західні педагогі виділяють ці програми в окремий рівень педагогічної освіти [9, 68].

Особлива увага проблемі підготовки кваліфікованих педагогів завжди приділялась у Сполучених Штатах. Вивчення системи професійної підготовки майбутнього викладача професійно-художніх дисциплін у США показує, що вона є багаторівневою, та передбачає навчання за схемою бакалавр, магістр. Історія вищої освіти у США бере свій початок у XVII ст. із заснування коледжів вільних мистецтв. Пізніше з них були створені перші університети, які і сьогодні є найпрестижнішими американськими вищими навчальними закладами: Гарвардський (1636 р.), Йельський (1701), Принстонський (1746), Колумбійський (1751), Університет штату Пенсільванія (1755 р.), Родайлендський (1764), Дортмундський (1769) та ін.

У США існує велика кількість різних програм художньої освіти, як наприклад, гарвардський проект “Zero’s ARTSPROPEL” або комерційна програма SPECTRA. Але на жаль ні одна з них не передбачає всебічного підходу. Немає також загальнонаціонального навчального плану з мистецьких дисциплін: тут виділено тільки базові предмети, серед них – мистецтво, для обов’язкового вивчення в усіх штатах. Обсяг, зміст і технології художнього виховання в закладах різного типу дуже різняться. Поряд з обов’язковими є велика кількість предметів на вибір. Крім офіційних, ефективно діють громадські механізми визначення освітніх стратегій [6, 45]. Загалом в освіті США діє принцип так званої контрольованої свободи вибору. Перспективи трансформації художньої освіти пов’язують з розвитком шкіл-магнатів із профільною спеціалізацією. У концепцію цієї моделі закладено ідею варіативності освітніх послуг, що втілюється завдяки введенню курсів на вибір за одночасної високої якості викладання.

Т. Кошманова вважає, що на особливості американської вищої освіти впливає віддаленість від європейського континенту, динамічність імміграційних процесів, формування педагогічних традицій орієнтованих на практицизм, погляди на професійну підготовку викладачів через призму навчальних потреб студентів, принцип культуротворчості, як стержневий елемент побудови та розвитку американського суспільства [2, 6]. Культура стала проблемним питанням американської освіти. Асиміляція будь-якої культури, рідної мови та етнічності в англomовному потоці американської культури, перетворилася з практичної проблеми на моральну та політичну дилему. Починаючи з 1960

років і досі триває рух за громадянські права. Етнічні групи, культурні та лінгвістичні меншини успішно утвердили своє право на збереження сутності їхніх культур і пристосування державних освітніх установ до етнічної характерності своїх студентів.

Іншу проблему становить демографія майбутніх викладачів. Етнічні та мовні меншини, що становлять швидко-зростаючу пропорцію студентів, не представлені серед викладачів. Ця тенденція зростатиме протягом наступного десятиліття, що зумовлює проблему підготовки студентів-майбутніх викладачів, представників культури більшості, для навчання і виховання культурно-відмінних від них студентів [4, 12 – 13]. Як свідчить практика, художня освіта, художні смаки сучасної молоді потребують серйозної уваги з боку суспільства. “Масова” культура, стала домінувати, впливаючи негативним чином на почуття, свідомість, світогляд підростаючого покоління. Художні смаки, естетичні і моральні ідеали – це внутрішній духовний стрижень молоді і тому їх треба плекати, вирощувати з раннього дитинства.

У даний час система вищої освіти США різноманітна й має багатоступеневу структуру. Функціонують дворічні та чотирирічні коледжі, які підпорядковані місцевій владі, пропонують широкі послуги у нетехнічних галузях наприклад, образотворче мистецтво. У США налічується 1158 комунальних коледжів, у яких навчається 11,6 млн. студентів [14]. Такі коледжі відіграють значну роль в адаптації прибулих емігрантів художніх професій, створюючи умови для відвідування курсів англійської мови. Їх адміністрація частіше звергається до художніх майстерень, реставраційних, художньо-промислових підприємств пропонуючи організувати навчання персоналу безпосередньо на самих підприємствах та установах за їх програмами.

Дворічні (комунальні) коледжі є професійно-орієнтовані. Навчальні програми в дворічних коледжах аналогічні програмам перших двох років навчання в чотирирічних коледжах та університетах. Навчання в них зараховується при переведенні на третій курс університету. Після закінчення дворічного коледжу випускник отримує ступінь Associate Degree of arts, що є нижчим щаблем в американському табелі про ранги вищої освіти, а також сертифікати за професіями [13]. Студенти з цим ступенем можуть продовжити навчання у чотирирічному коледжі чи в університеті. У чотирирічному коледжі студенти отримують повну вищу освіту I ступеня – Undergraduate Study – з присвоєнням ступеня

бакалавра. Після бакалавра деякі студенти вирішують продовжити навчання в магістратурі. При прийомі враховується середній бал студента на бакалавраті і результати тесту GRE (вступний тест, необхідний для вступу на магістратуру). Магістратура, як правило, триває 2 роки, а щоб отримати докторський ступінь необхідно навчатись ще 3 роки. 5 – 7% випускників магістратури, продовжують навчання в докторантурі. Аналіз наукової літератури показав, що підготовка викладачів професійно-художніх дисциплін у США здійснюється двома шляхами: професійним (на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра та наукового ступеня доктора філософії) або шляхом підвищення кваліфікації чи перекваліфікації. Випускники магістерських та докторських програм автоматично стають претендентами на викладацькі посади у вищих навчальних закладах. Проте, на думку Кеннеді С. отримання рівня магістра чи ступеня доктора не означає становлення професіонала, а лише виявляє певний рівень сформованості професійної компетентності викладача [11, 74 – 76].

Студенти закінчуючи навчання у коледжах вступають в університети для здобуття вищої освіти. Державні університети зазвичай великі за розміром. Заняття в американських ВНЗ завжди практико-орієнтовані, тому навчання в університетах США несе в першу чергу експериментальний характер. У кампусах розташовані науково-дослідні центри, обладнані за останнім словом техніки. Для творчих спеціальностей передбачені театральні та художні студії, для занять спортом – сучасні спортзали і майданчики на відкритому повітрі. Університети пропонують різні наукові ступені в різноманітних наукових галузях. Для місцевих студентів оплата за навчання є досить доступною, для іноземних студентів вартість навчання вища. У приватних університетах навчання коштує дорожче, але іноземні та місцеві студенти оплачують за навчання однакові суми.

До американських вищих навчальних закладів вступають, як випускники коледжів так і випускники 12-річної повної середньої школи. Провідною формою навчання є лекції. Проте технологія навчання, яка використовується у США при лекційному викладі навчального матеріалу відрізняється. Лекційне заняття будується на використанні дослідницьких технологій. Лектор хоча і залишається центральною фігурою навчального процесу, намагається не лише бути передавачем інформації, але й учасником навчального процесу. Дослідницька технологія потребує від викладача використання відповідних

дидактичних засобів прямого і непрямого керування, а від студентів володіння та використання різних методів пізнання. Навчальний матеріал презентується викладачем у такому вигляді, що спонукає до подальшого самостійного опрацювання. Лекції дуже часто мають форму дискусії. Студентів розподіляють на дискусійні групи (15 – 30 осіб), які 1 – 2 рази на тиждень зустрічаються з викладачем та обговорюють викладений на лекціях навчальний матеріал. Багато матеріалу подається викладачем на самостійне опрацювання студентами, спонукаючи їх до дослідження та аргументації власного бачення проблеми. Студент у процесі навчання стає активним учасником навчального процесу [12, 37 – 39].

У кінці другого року навчання студенти обирають дисципліни для подальшого вивчення під керівництвом викладачів консультантів. 10 – 15 % навчальних курсів за вибором викладається як факультативні, саме вони надають студентам відповіді на питання щодо їх майбутньої професійної діяльності [7, 152].

Аналіз наукової літератури показав, що підготовка викладачів професійно-художніх дисциплін у США здійснюється двома шляхами: професійним (на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра та наукового ступеня доктора філософії) або шляхом підвищення кваліфікації чи перекваліфікації. Випускники магістерських та докторських програм автоматично стають претендентами на викладацькі посади у вищих навчальних закладах.

Професійна підготовка майбутніх викладачів ВНЗ у США активізувалася на початку 80-х років у зв'язку з декількома причинами: збільшилась кількість іноземних студентів, які після закінчення навчального закладу прагнули залишитися у країні асистентами викладачів, хоча не дуже добре володіли англійською мовою, тому виникла потреба у їх професійному навчанні не тільки англійської, але і теорії навчання у вищій школі (TAs-training); прагнення американських університетів розширити коло студентів призвело до появи слухачів, які потребують особливих дидактичних технологій та особливих психолого-педагогічних знань викладачів; підвищення соціального статусу педагогічних працівників, їх соціального забезпечення (достатньо висока заробітна платня, можливість отримання безкоштовного житла, сприятливі умови діяльності) спричинили появу сильної конкуренції, що забезпечило підвищення професійних вимог до викладачів; поява багато чисельних психологічних та педагогічних досліджень, в яких обґрунтовується зв'язок

ефективності навчання студентів та спеціальної підготовки викладачів, актуалізувала необхідність створення інституту професійної підготовки викладачів ВНЗ. Відтак, у США виникла національна програма “Підготовка майбутніх викладачів” (PFF – Preparing Future Faculty), яка стосується, перш за все, викладачів непедагогічних університетів [1]. Участь у програмі стала обов’язковою для усіх нових викладачів та стажистів. У програмі приймали участь відібрані на конкурсній основі студенти, які бажали розпочати педагогічну діяльність у вищій школі. Основними навчальними формами професійної підготовки майбутніх викладачів у програмі PFF є навчальні майстерні, метою яких є розвиток викладацької компетентності. Програма таких майстерень передбачала:

- 1) ефективність навчання, стратегії навчання: лекції, навчання високому рівню мислення;
- 2) активне та кооперативне навчання;
- 3) побудова, оформлення та переоформлення курсів;
- 4) допомога новим та молодим викладачам вийти на хороший старт;
- 5) оформлення та презентація ефективних навчальних майстерень;
- 6) професійна стурбованість: оцінка навчання, проблеми викладачів [8].

Важливою складовою професійної підготовки майбутніх викладачів у програмі PFF є постійно діючий семінар “Підготовка до кар’єри викладача”, метою якого є: інформування майбутніх викладачів про різні виміри викладацької діяльності; ознайомлення з особливостями кар’єрної організації, корпоративної культури інституту; мотивування їх до довготривалого самостійного дослідження основ успішної викладацької кар’єри. Основними методами роботи є активні методи навчання: тренінги, навчальні майстерні, методи кооперативного навчання, навчальні екскурсії тощо [10]. Важливо відзначити, що кожен університет у кожному штаті США має власні, додаткові до національної програми форми професійного навчання майбутніх викладачів. Так, в деяких університетах обов’язкову підготовку нові та майбутні викладачі проходять у Центрах з Викладання та Навчання для співробітників (FCTL), метою яких є підвищення якості навчання студентів шляхом підтримки професійного розвитку викладачів, стимулювання викладацької діяльності. Останні роки Центри з Викладання та навчання реалізують дві основні програми: перша спрямована на оволодіння майбутніми викладачами методами навчання, які дозволяють організувати освітній процес завдяки “незалежним методам дослідження питань та проблем”. Зміст програми включає розробку курсів, оформлення, визначення меж застосування,

методичні рекомендації з використанням інтерактивних лекцій, дискусій, круглих столів, групової роботи, проблемного навчання, тренінгів, усе крім традиційних лекцій. Друга програма спрямована на оволодіння майбутніми викладачами стратегією особистісного зростання.

Висновки. Підготовка викладачів ВНЗ у США передбачає: автономність університетів, яка надає свободу дій професорсько-викладацькому складу у процесі розробки навчальних курсів, навчальних програм, що зумовлює їх величезну кількість та різноманітність; освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра, магістра та науковий ступінь доктора наук відповідають рівням, за якими здійснюється підготовка фахівців в Україні, але є відмінності у процесах сертифікації та дипломах, які здобувають студенти; організаційні особливості полягають у виборі основних та елективних дисциплін, що сприяє формуванню у студентів відповідальності за свій вибір; навчальний процес спрямований на активну участь студента у здобутті знань, розвиток у майбутніх фахівців творчого, креативного, критичного та самостійного мислення.

1. Галаган А.И., Гоппа В.Д. *Методические основы сравнительного анализа систем образования / А.И. Галаган, В.Д. Гоппа. – М.: НИИВО, 1995. – 52 с.*

2. Кошманова Т.С. *Розвиток педагогічної освіти у США (1960 – 2000 рр.): Дис...д-ра пед. наук: 13.00.04 / Т.С. Кошманова. – К., 2002. – 589 арк.*

3. Кравченко Л.М. *Культуротворчий потенціал шкільної художньо-естетичної освіти / Л.М. Кравченко // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр., В. 2. – Київ – Полтава, – 2011. – С. 120 – 128.*

4. Кларк Крістофер, Кошманова Тетяна. *Вступ. Культура і спільнота у становленні педагога / Крістофер Кларк (США), Тетяна Кошманова (Україна) // Культура і спільнота у становленні педагога / За ред. К.М. Кларка і Т.С. Кошманової. – Львів: Видавничий Центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2000. – С. 9 – 34.*

5. Ладыжец Н.С. *Университетское образование: идеалы, цели, ценностные ориентации: монография / Н.С. Ладыжец. – Ижевск, 1992. – 236 с.*

6. Леценко М. *Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання: вид. 2 / М. Леценко. – К., 1996. – 192 с.*

7. Марцева Л.А. *Теоретичні та методичні основи професійної підготовки молодших спеціалістів радіотехнічного профілю: дис...д-ра пед. наук: 13.00.04 / Людмила Андріївна Марцева. – Вінниця, 2015. – 537 с.*

8. Проворова О.В. *Подготовка преподавателей высшей школы / О.В. Проворова // Вестник ВГУ. Проблемы высшего образования. – 2002. – № 6. – С. 48 – 52.*

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ США НА ТЛІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОСТУПУ КРАЇНИ (друга половина ХХ ст.)

9. Пуховська Л.П. Проблеми інтеграції педагогічної освіти України в загальноєвропейський освітній простір / Л.П. Пуховська // Вісник Житомир. ДПУ ім. І. Франка. – 1999. – Вип. 3. – С. 67 – 71.

10. Садовиничий В.А. Университетское образование / В.А. Садовиничий, В.В. Белокуров, В.Г. Сушко, Е.В. Шикин. – М.: Изд-во МГУ, 1995. – 350 с.

11. Kennedy C. An ESP Approach to EFL / ESL Teacher Training / C. Kennedy // ESP Journal. – 1983. – Vol. 2. – P. 73 – 85.

12. O'Donnell A. Educational Psychology: Reflection

for Action / A. O'Donnell, J. Reeve, J.F. Smith. – Hoboken, NJ: John Wiley and Sons, Inc., 2007. – 590 p.

13. Phillipe K.A. National Profile of Community Colleges: Trends & Statistics / Kent A. Phillipe, Leila Conzaes Sullivan. – 4 th edition. – Wash.: Community College Press, 2005. – 190 p.

14. Scuster J.H. Higher education in the United States: Historical excursions [Електронний ресурс] / Jack H. Schuster // Revista Electronica de Investigacion Educativa. – 2001. – Vol. 3, № 2. – 16 p. – Режим доступу: <http://redie.uabc.mx/redie/articulo/download/45/85>.

Стаття надійшла до редакції 03.11.2016

УДК 378

Тетяна Горпініч, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ США НА ТЛІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОСТУПУ КРАЇНИ (друга половина ХХ ст.)

У статті проаналізовано особливості розвитку вищої освіти у США у другій половині ХХ століття. Проаналізовано вплив основних історичних подій, які дали поштовх реформуванню вищої освіти у США. Вивчено основні законодавчі акти, прийняття яких вплинуло на формування вищої освіти в США. Подано короткий опис особливостей вищої освіти на сучасному етапі.

Ключові слова: вища освіта США, університет, коледж, реформування вищої школи.

Літ. 6.

Татьяна Горпинич, кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков Тернопольского государственного медицинского университета имени И. Я. Горбачевского

РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В США НА ФОНЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОГРЕССА СТРАНЫ (вторая половина ХХ в.)

В статье проанализированы особенности развития высшего образования в США во второй половине ХХ века. Проанализировано влияние основных исторических событий, которые дали толчок реформированию высшего образования в США. Изучены основные законодательные акты, принятие которых повлияло на формирование высшего образования в США. Подано краткое описание особенностей высшего образования на современном этапе.

Ключевые слова: высшее образование США, университет, колледж, реформирования высшей школы.

Tetyana Horpynych, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Foreign Languages Department Ternopil Ivan Horbachevskiy State Medical University

THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION IN THE USA ON THE BACKGROUND OF THE SOCIAL-ECONOMIC PROGRESS (the second half of the 20th century)

The article analyzes the peculiarities of higher education in the United States in the second half of the twentieth century. The influence of the major historical events which gave the impulse to the reform of higher education in the USA is investigated. The main legislative acts which influenced the formation of higher education in the United States are analyzed. A brief description of the features of higher education in the USA at modern stage is suggested.

Keywords: higher education in the USA, a university, a college, the high school reformation.

Постановка проблеми. У період модернізації та реформування вищої освіти в Україні особливо гостро постає питання вивчення, осмислення та поширення досвіду країн-лідерів у галузі фахової підготовки працівників. Відтак виникає необхідність звернення до досвіду США, вища

освіта яких за останні десятиліття досягла значних успіхів.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей формування системи вищої освіти, що склалася у США у другій половині ХХ століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості системи вищої освіти США

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ У ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ “МОЛОДЬ І РИНОК”

1. Приймаються одноосібні статті (співавтори). Текст обсягом 8 – 12 друкованих сторінок із двома-трьома ілюстраціями (рисуноками, таблицями). У статтях повинно бути чітко і стисло, без зайвих математичних формул, викладено те нове та оригінальне, що досягнуто авторами в їх практичній діяльності. Потрібно уникати повторів, зайвих подробиць та загальновідомих положень, на які можна посилатися, вказуючи відповідний номер у списку літератури, що додається.

2. Електронний варіант статті виконується в редакторі Microsoft Word, причому файл має бути збережений в форматі *.doc. Формат сторінки А4, шрифт Times New Roman, розмір шрифту – 14 кегль. Розмір полів: ліве – 3,0 см; праве – 1,5 см; верхнє – 2,0 см; нижнє – 2,0 см; інтервал – 1,5.

ДО РУКОПISУ ДОДАЮТЬСЯ:

- УДК;
 - ключові слова (українською, російською та англійською мовами);
 - анотація статті на окремій сторінці у одному примірнику українською, російською та англійською мовами;
 - рисунки, таблиці з підписаними підписами;
 - список літератури, оформлений у відповідності з діючим ДСТ-ом (за абеткою; у тексті в дужках позначається позиція та сторінка [3, 47]); кількість літературних джерел має складати не менше 5 та не більше 15.
 - відомості про автора (авторська карточка: прізвище, ім'я та по-батькові, посада, місце праці, вчений ступінь, наукове звання, адреса (службова, домашня), телефони).
3. До статей додається рекомендація кафедри (відділу) установи, де автор працює, і рецензія доктора чи кандидата наук; для статей докторів та кандидатів наук рецензій не потрібно.
4. Таблиці повинні мати назви та порядковий номер. Одночасне використання таблиць та графіків для пояснення одних і тих же положень не рекомендується.
5. Статті підписуються всіма авторами із зазначенням домашньої адреси, номерів домашнього та службового телефонів автора, який буде листуватися з редакцією з приводу цієї статті.

Редколегія відхиляє статті з порушенням цих вимог:

Відповідно до вимог Атестаційної колегії МОН України до фахових видань та публікацій необхідно дотримуватися таких елементів написання статей: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями, аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття; формування мети статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Сфера розповсюдження та категорія читачів:

- загальнодержавна, зарубіжна;
- викладачі університетів, ВНЗ всіх рівнів акредитації, студенти, аспіранти, науковці, спеціалісти, які підвищують свої професійні компетенції в галузі освіти та педагогічних наук.

Програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість:

Ознайомлення із питаннями наукових досліджень з загальної педагогіки, історії педагогіки, теорії та методики навчання, корекційної педагогіки, теорії та методики професійної освіти, соціальної педагогіки, теорії та методики управління освітою, теорії та методики виховання, дошкільної педагогіки, інформаційно-комунікаційних технологій в освіті та науці.

Комп'ютерний набір та верстка Іван Василиків член Національної спілки журналістів України
Технічний редактор Михайло Примаченко член Національної спілки журналістів України
Художнє оформлення Христина Стасик член Національної спілки журналістів України